

2 Shrnutí hlavních zjištění

Společné vzdělávání, jehož zavádění Česká školní inspekce monitoruje a hodnotí od počátku školního roku 2016/2017, předpokládá vzdělávání všech dětí a žáků dohromady v běžných školách. Samozřejmě za předpokladu, že je takový způsob vzdělávání v nejlepším zájmu konkrétního dítěte či žáka. Výjimku tedy tvoří děti a žáci uvedení v § 16 odst. 9 školského zákona. Jejich vzdělávání se sice přednostně uskutečňuje v běžných školách, pokud však v nich poskytovaná podpůrná opatření nepostačují, mohou se vzdělávat ve škole nebo třídě zřízené podle této legislativní úpravy.

Žákem se speciálními vzdělávacími potřebami (dále i „SVP“) se dle zákona rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění či užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.

V rámci inspekční činnosti provedené od října 2017 do ledna 2018 Česká školní inspekce navštívila 359 mateřských, 323 základních a 92 středních škol (z toho 18 gymnázií, 73 středních odborných škol a 1 střední škola s gymnaziálními i odbornými obory vzdělání). V naprosté většině šlo pouze o běžné školy (tedy nikoliv školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona). Podrobnější informace o asistentech pedagoga byly zjišťovány jednak prostřednictvím elektronických dotazníků zadaných 1 032 asistentům pedagoga (191 MŠ, 809 ZŠ a 32 SŠ), 618 ředitelům a 8 015 učitelům, a jednak během inspekčních hospitací (340 MŠ, 1 259 ZŠ a 40 SŠ). Byla také provedena kontrola v oblasti doporučení vydaných školskými poradenskými zařízeními pro 1 222 dětí a žáků (v každé navštívené škole jich bylo vybráno 3 až 5).

K 30. 9. 2017 navštěvovalo předškolní vzdělávání celkem 14 101 dětí se SVP, tzn. 3,9 % z celkového počtu dětí v předškolním vzdělávání. Podíl žáků se SVP z celkového počtu žáků v ZŠ se dlouhodobě pohybuje okolo 11 % (ve školním roce 2017/2018 činí 11,6 %). Z celkového počtu žáků v SŠ se podíl žáků se SVP oproti předchozímu školnímu roku zvýšil o 1 procentní bod na 6 %.

Počty specializovaných pracovníků ve školách se meziročně výrazněji nezměnily. Nárůst byl zaznamenán pouze v podílu mateřských a základních škol, na kterých je dostupný asistent pedagoga (o 9,3 % v MŠ a 10,6 % v ZŠ).

Podpůrná opatření jsou vymezena jako nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám žáka. Zatímco podpůrná opatření 1. stupně uplatňuje škola i bez doporučení ŠPZ, podpůrná opatření 2. až 5. stupně lze uplatnit pouze s jeho doporučením.

Nejčastěji školy jako podpůrné opatření využívají vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu (MŠ 43 %, ZŠ 91 % a SŠ 72 %), poradenskou pomoc školy a ŠPZ (MŠ 58 %, ZŠ 89 % a SŠ 91 %) a kompenzační pomůcky, speciální učebnice a učební pomůcky, podpůrné nebo náhradní komunikační systémy (MŠ 36 %, ZŠ 82 % a SŠ 44 %). V SŠ byly navíc velmi často žákům se SVP upravovány podmínky přijímání a ukončování vzdělávání. Ve větší míře docházelo v mateřských, základních i středních školách také k úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání, v ZŠ navíc s využitím služeb asistenta pedagoga (79 %). Podíl škol, které poskytují podpůrná opatření 1. stupně bez vypracování plánu pedagogické podpory, meziročně vzrostl.

V 89 % případů hodnotí Česká školní inspekce doporučení vydaná ŠPZ jako srozumitelná pro školy, kterým byla určena. V 11 % případů byla doporučení jak Českou školní inspekcí, tak dotčenými školami označena jako nedostačující, neboť tyto školy byly na základě svých zkušeností s konkrétním žákem přesvědčeny, že by takový žák potřeboval např. více pomůcek nebo podporu ve větším rozsahu, často pak školy nebyly spokojeny s mírou podrobnosti jednotlivých doporučení, které dle jejich názoru neumožňovaly škole efektivní vzdělávání žáků vyžadujících stanovená podpůrná opatření.